

مطالعه تحلیلی نقشمایه‌های دارایی بافی یزد از منظر نشانه‌شناسی

تاریخ دریافت: ۹۹/۱۱/۰۳

تاریخ پذیرش: ۹۹/۱۲/۲۶

کد مقاله: ۹۲۶۶۶

سارا امینی^۱

چکیده

یکی از هنرهای نساجی سنتی ایران، دارایی بافی است که هر چند پیش‌تر در برخی از شهرهای ایران دارایی تولید می‌شده اما امروزه تولید آن فقط در شهر یزد محدود شده است. دارایی بافی همان ایکات است. ایکات کلمه‌ای است مالایایی به معنای گره زدن و رنگ نمودن که به فارسی به آن دارایی می‌گویند و روشی است قدیمی برای منقوش نمودن پارچه که عبارت است از رنگ نمودن نخ‌های پارچه قبل از بافت. منحصر به فرد بودن این پارچه به نوع رنگرزی و ایجاد طرح در بخش تاری آن وابسته است. هم‌اکنون در یزد تعدادی هنرمندان قدیمی دارایی تاری تولید می‌کنند که تولیدات آن‌ها اغلب رومیزی و رولحافی و روسری می‌باشد. در این مقاله بر آنیم تا به مطالعه و تحلیل نقشمایه‌های دارایی بافی شهر یزد از طریق نشانه‌شناسی بپردازیم و مبنای شکل‌گیری این نقوش را تعیین کنیم. این پژوهش به صورت توصیفی-تحلیلی و به روش گردآوری کتابخانه‌ای و تحقیقات میدانی مدون شده است. نتایج پژوهش نشان داد که بیش‌ترین تولیدات دارایی بافی در شهر یزد، به‌عنوان رولحافی، رومیزی، بقچه، لنگ (دستمال یزدی) و پرده بوده است و معروف‌ترین کاربرد پارچه دارایی چادر شب دارایی است که در نوع خود منحصر به فرد است. نتایج این پژوهش نشان داد که نقشمایه‌های دارایی بافی یزد عبارت است از: سرو، طاووس، لوزی، راه راه، ابر، باد، مثلث و مربع. از منظر نشانه‌شناسی این نقشمایه‌ها تنها به فرم مختص نمی‌شود، بلکه هر یک از این نقوش، حاوی مفاهیم و مضامینی است که ریشه در هنر و فرهنگ ایرانی دارد. به عبارتی نقشمایه‌های دارایی بافی یزد دارای لایه‌های گوناگونی است که در لایه اول، نقشمایه‌ها به صورت اشکال و فرم‌ها دیده می‌شود و در لایه‌های بعدی، مفاهیم و گفتمان‌های مربوطه بیان می‌شود.

واژگان کلیدی: نقشمایه، دارایی بافی یزد، ایکات، نساجی ایران، نشانه‌شناسی